

Motion till riksdagen 2020/21:3904

av Aron Emilsson m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2020/21:116 Riksrevisionens rapport om granskningsnämndens granskning av public service

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att granskningsnämndens system bör vidareutvecklas som helhet, särskilt med hänsyn till saklighetsprövningarna, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Public service, tillsammans med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, är grundbultar i vårt mediasystem och i förlängningen i vår demokrati. Legitimiteten för public service bygger på att innehållet är sakligt och opartiskt, ett förhållande som blivit än viktigare sedan avgiftsfinansieringen flyttat över till skattsedeln. Numera finns inte möjlighet för medborgarna att rösta med fötterna; tidigare fanns det möjlighet att välja att inte inneha viss utrustning för att inte behöva betala avgift, och genom denna möjlighet kunde den enskilde visa sitt missnöje med systemet och inte delta i finansieringen.

Det finns en tydlig slagsida inom public service, där bolagen i hög grad anammar språkbruk och perspektiv från det politiska block som det senaste århundrandet maktpolitiskt varit dominerande i Sverige. Inom stora viktiga samhällsfrågor såsom energiförsörjningen, migrationspolitiken och jämställdhetspolitiken har detta varit särskilt tydligt, och samhällsproblem som har sin grund i dessa frågor hade sannolikt kunnat undvikas om rapporteringen varit mer saklig och oberoende.

Granskningsnämnden är en av de mekanismer som söker bidra till att public service lever upp till sitt uppdrag om att vara saklig och opartisk. Samtidigt har dagens granskningsnämnd tillsammans med de andra mekanismer som finns inbyggda i public service-

systemet för att säkra saklighet och opartiskhet inte lyckats fånga upp ovanstående nämnda områden.

Det framkom i en granskning som Timbro genomförde för några år sedan att granskningsnämndens definition av saklighet förmodligen inte överensstämmer med gemene mans definition av begreppet, något som säkerligen bidrar till det skeende som regeringen beskriver i skrivelsen där det skett en ökning av antalet granskningsärenden, och att många av dessa ärenden rör frågor som granskningsnämnden inte ska granska.

Utifrån regeringens svar på Riksrevisionens rapport, så som granskningen är genomförd, har vi inget att invända mot regeringens bedömning. Riksrevisionens granskning är utförd enligt rådande styrdokument och inte utifrån de problem som identifierats kring granskningsnämndens funktion. Oavsett så hade vi gärna sett att regeringen tog detta tillfälle att utannonsera en översyn av hur systemet kan utvecklas för att åtgärda de problem som identifierats av oppositionspartierna.

En utveckling av saklighetsprövningarna

Även om mycket av public services innehåll lever upp till dess uppdrag, så menar vi att det finns förbättringspotential för att säkra oberoendet, opartiskheten och sakligheten. Sverigedemokraterna påtalade före övergången till finansiering via skattsedeln att det behövs en översyn av hur mekanismerna för att främja saklighet och opartiskhet inom public service kan stärkas, för att säkra systemets legitimitet – en hållning som avvisades av övriga riksdagspartier. I den övergripande översynen har vi föreslagit att förslag tas fram för hur systemet kring den funktion granskningsnämnden har kan utvecklas. Utgångspunkten är att försöka avhjälpa vissa av de brister som identifierats, och resultatet kan leda till ett helt nytt system som inte nödvändigtvis kommer att ha samma benämning eller uppdragsbeskrivning som nuvarande organ. För enkelhetens skull kommer vi ändå att hänvisa till den föreslagna vidareutvecklingen som granskningsnämnden. Samtliga förslag nedan bör utredas utförligt, och nedanstående utspel är enbart förslag på utgångspunkter från Sverigedemokraternas sida.

Precis som i nuvarande system bör all granskning ske i efterhand och utifrån en anmälan till systemet om att public service-bolaget brutit i efterlevnaden av sitt uppdrag.

Granskningsnämnden bör däremot i framtiden i högre grad ta in utlåtanden från ett spektrum av forskare, nationellt och internationellt, när det kommer till frågor som anmälts på grund av bristande saklighet. Om exempelvis en anmälare anmäler public service för osaklighet och onyanserad rapportering rörande ekonomisk påverkan av asylinvandring i Sverige, så bör nationalekonomer kontaktas för att genomföra beräkningar av asylinvandringens ekonomiska påverkan på samhället, om nödvändigt utifrån olika scenarier, för att på så vis bringa mer kvalificerade bedömningar av hur sakförhållandena ser ut i det aktuella ämnet. Finns det ingen vetenskaplig konsensus bör argumenten från olika perspektiv vägas in. Bedömningen av huruvida bolaget brutit mot uppdraget om saklighet bör därefter redovisas till anmälaren tillsammans med det insamlade underlaget. Bolagen bör åläggas att tydligare redovisa och synliggöra rättelser i de fall de blivit fällda, granskningar där de fått rätt och icke granskade anmälningar på respektive bolags hemsida.

Ovanstående tillvägagångssätt skulle tydligare synliggöra hur granskningsnämnden gör sin bedömning. Det skulle också redogöra för olika positioner i de fall det inte råder en konsensus om sakförhållandena. En mer synlig och tydlig redovisning skulle även

försvåra för bolagen att fortsatt ignorera vissa perspektiv under en längre period, och på så vis undviks i högre grad bristfällig bevakning och rapportering kring vissa samhällsfrågor. Det skulle även förstärka allmännytteperspektivet och speglingsperspektivet, där anmälningarna och svaren från nämnden blir en tydligare del av public service-systemets informationsförmedling. Samtidigt får även medborgare med goda argument möjlighet att framföra dem så att de mer synligt speglas inom public service. Det kommer även att bli enklare för andra att finna för- och motargument i en viss fråga.

Samtidigt skulle en grundlig utredning kring sakförhållanden i varje anmälan leda till en orimligt stor apparat för granskning, och ett system bör utvecklas för att avgöra vilka frågor där sakförhållanden ska granskas noggrannare, exempelvis baserat på antalet anmälningar inom ett ämne och/eller program. Sändningstillstånden ska även fortsatt få sätta vissa grundkriterier för perspektiv, såsom relevans för Sverige eller demokratikriterier.

Utgångspunkten för hela systemet ska vara transparens; det ska för allmänheten gå att följa granskningsnämndens olika bedömningar i alla steg. På så vis kan den enskilde bilda sig en uppfattning kring bedömningarnas rimlighet. Bolagen bör även i högre grad uppmuntra anmälningar och på ett tydligare sätt förmedla till allmänheten hur man anmäler osaklighet eller opartiskhet.

Utifrån det vi anfört ovan bör granskningsnämnden utvärderas i sin helhet, med olika förslag kring hur systemet kan förbättras för att bättre överensstämja med befolkningens förväntningar. Utgångspunkten för hela systemet ska vara transparens; det ska för allmänheten gå att följa granskningsnämndens olika bedömningar i alla steg. På så vis kan den enskilde bilda sig en uppfattning kring bedömningarnas rimlighet. Bolagen bör även i högre grad uppmuntra anmälningar och på ett tydligare sätt förmedla till allmänheten hur man anmäler innehåll till granskningsnämnden. Förmedlas inte en saklig bild eller en tillräckligt nyanserad bild så ska det rättas till så att Sveriges makthavare, dvs. svenska folket, inte fattar beslut på felaktigt eller otillräckligt underlag vid val av företrädare i vår representativa demokrati.

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)

Jonas Andersson i Lingham (SD)